

ZPRÁVY Z ČESKÉ GEOGRAFICKÉ SPOLEČNOSTI

Informace členům společnosti

Vážená členko, vážený člene České geografické společnosti, od kalendářního roku 2018 si každý člen může vybrat, zda chce v rámci členského poplatku odebírat časopis Geografie (číslo 1–4 daného roku) či časopis Geografické rozhledy (čísla 3, 4, 5 a 1, 2 dvou ročníků, neb vydávání časopisu se kryje se školním rokem). Výběr byl umožněn několikrát rozesílaným elektronickým dotazníkem a výzva byla taktéž uveřejněna v minulém čísle časopisu Informace ČGS 2018/1. Někteří z vás nevlastní e-mailovou adresu, či ji nemá sekretariát společnosti k dispozici. Prosím tedy využijte libovolného kontaktu (elektronický: dana.fialova@natur.cuni.cz, telefonický: 221 951 397, či klasické pošty: Česká geografická společnost, Přírodovědecká fakulta UK, Albertov 6, 128 43 Praha 2) a sdělte, o který časopis máte zájem v rámci členského poplatku a svou doručovací adresu. Základní podmínkou pro zaslání časopisu je samozřejmě zaplacený členský příspěvek na daný kalendářní rok, který činí 600 Kč, pro studenty a důchodce 300 Kč. Číslo účtu společnosti je 1921937329/0800 (Česká spořitelna a. s., Praha 1, Václavské nám. 42; IBAN: CZ40 0800 0000 0019 2193 7329; SWIFT: GIBACZPX), variabilní symbol (vaše evidenční číslo) již není třeba udávat, neb se zobrazuje jméno plátce (pokud za vás platí jiná osoba či společnost, prosím o sdělení jména plátce na e-mailovou adresu).

Pokud nemáte zájem v ČGS dále setrvat, prosím, podejte zprávu na sekretariát pomocí výše uvedených kontaktních údajů. Běžnou praxí je informovat o aktuálním dění v ČGS členy prostřednictvím elektronické pošty (např. formou Geografického newsletteru), ale bohužel adresář sekretariátu není úplný a plně aktuální, proto, prosím, pokud došlo ve vašem případě ke změně e-mailové adresy, nebo z jakéhokoli důvodu nedostáváte elektronické zprávy z ČGS, zašlete váš kontakt na e-mail: dana.fialova@natur.cuni.cz. Děkujeme.

Dana Fialová

Docent Ivan Bičík obdržel významné ocenění Varšavské univerzity

V dubnu 2018 při příležitosti mezinárodní konference na téma 100 let geografie na Varšavské univerzitě a 125 let od založení Polské geografické společnosti převzal doc. RNDr. Ivan Bičík, CSc. jako první zahraniční laureát významné ocenění Varšavské univerzity.

Medaile prof. Kondrackiego uděluje *Wydział geografii i studiów regionalnych* Varšavské univerzity osobám či institucím, které se dlouhodobě zasloužily o rozvoj výzkumu a vzdělávání v geografických oborech. Medaile je pojmenovaná po dlouholetém předním představiteli fyzické geografie, který téměř půl století byl profesorem této fakulty, několikrát vedl Polskou geografickou společnost a byl mezinárodně uznávanou osobností. Udělení medaile prof. Kondrackiego právě doc. Bičíkovi bylo zdůvodněno jeho přínosem pro rozvoj spolupráce mezi Přírodovědeckou fakultou UK a Fakultou geografie Varšavské univerzity, za rozvoj spolupráce při společném výzkumu druhého bydlení a řešení dalších společných projektů a za dlouholetou organizaci česko-polských (později i slovenských) geografických seminářů. Právě úzké propojení polské a československé a později české geografické obce, společné problémy a společná východiska, vedou k velmi dobré a úzké spolupráci mezi oběma významnými geografickými pracovišti

Medaile prof. Kondrackiego udělená docentu Bičíkovi. Foto: archiv PŘF UK.

a umožňují i nadále rozvíjet velmi úspěšnou mezinárodní spolupráci založenou jak na aktivitách studentů, doktorandů tak i na vysoce odborné spolupráci některých výzkumných týmů z obou pracovišť.

Česká geografická společnost blahopřeje čestnému členu společnosti a emeritnímu prezidentovi ČGS k udělení tohoto významného ocenění.

Radim Perlín

Zprávy z jednání Hlavního výboru ČGS

V pořadí 10. jednání HV ČGS se konalo dne 19. června 2018 v Praze a hlavním, byť ne jediným, bodem programu byla příprava jednání 24. sjezdu ČGS v Bratislavě.

Jak je v předsjezdovém jednání zvykem, členové v jednotlivých pobočkách se v období květen až červen/srpen sešli a potvrdili nebo zvolili nové předsedy a členy výboru pobočky. Podobně se sešli i členové v sekcích ČGS a navrhli nebo potvrdili dosavadní vedení sekcí. Změny budou jednak součástí zprávy z Valného shromáždění ČGS, jednak budou uvedeny v dalších zdrojích informací o činnosti ČGS.

Dalším bodem jednání byla diskuze o možnosti udělení čestného členství v ČGS a jednotlivé pobočky byly vyzvány, aby navrhly čestné členy nejpozději do konce srpna. Čestné členství se bude udělovat na jednání sjezdu ČGS v Bratislavě.

Hlavní výbor také zahájil diskuzi o složení orgánů ČGS pro období 2018–2022 a doporučil, aby členy HV ČGS byli ex offo také zástupci všech časopisů a ediční řady a aby byla role viceprezidenta rozdělena na dvě pozice, tj. na pozici viceprezidenta pro zahraniční vztahy a pozici viceprezidenta pro komunikaci s pobočkami a sekcemi. HV ČGS požádal členy poboček a sekcí a jednotlivé členy HV, aby navrhli přímo volené členy HV nejpozději do konce srpna 2018.

Dalším bodem programu byla příprava především plenárního zasedání sjezdu ČGS v Bratislavě a HV doporučil, aby v rámci něj vystoupil prof. Siwek společně s prof. Matlovičem, dále pak prof. Janský, prezident ČGS, a prof. Baar. Hlavní výbor dále pověřil dr. J. Jelena organizací soutěže o nejlepší studentskou vědeckou práci, která proběhne před jednáním sjezdu.

Další programové body se týkaly novinek v redakční práci všech vydávaných časopisů. Časopis Geografie spustil nové webové stránky <http://geografie.cz>, které umožní nejen lepší vyhledávání, ale i efektivnější komunikaci s autory. Jedním z aktuálních úkolů je zajištění DOI pro časopis Geografie. Geografické rozhledy postupně zvyšují svůj náklad a v současné době je počet odběratelů cca 1 200 platících předplatitelů. K navýšení nákladu přispěla pravděpodobně i možnost nově odebírat časopis Geografické rozhledy namísto časopisu Geografie pro členy ČGS v rámci členského příspěvku.

Doc. Kraft představil informační architekturu a návrh grafického designu nového webu ČGS. Návrh vychází z požadavků a doporučení vznesených pracovní skupinou pro tvorbu nového webu ČGS. Nový web bude připraven do zahájení sjezdu ČGS a bude během jednání sjezdu představen odborné veřejnosti.

Z projednávaných témat, která se nevztahují přímo k jednání sjezdu ČGS, Hlavní výbor rozhodl, že Dny geografie se budou konat ve stejném rozsahu a v podobném termínu jako v loňském roce, tj. od 12. do 23. listopadu 2018 (3. a 4. týden v listopadu).

Hlavní garant Zeměpisné olympiády (ZO) dr. J. Jelen přednesl obsáhlou zprávu o průběhu 20. ročníku (2017/2018) této soutěže. ZO i nadále roste a získává více pozornosti, a tím i více sponzorů. Lze ji rovněž označit za reprezentativní akci a výkladní skříň české moderní geografie. HV ČGS děkuje organizačnímu týmu ZO za velmi dobře odvedenou práci.

Poslední, v pořadí 11. jednání HV ČGS se konalo v předvečer 24. sjezdu ČGS a 17. kongresu SGS v pondělí 3. září 2018 v Bratislavě. Jednání bylo zaměřeno především na organizaci a průběh Valného shromáždění ČGS. HV doporučil Valnému shromáždění jmenovat celkem sedm osobností čestnými členy, dále projednal nominace do orgánů ČGS a celkový průběh sjezdu.

Radim Perlín

Jednání Valného shromáždění ČGS

Valné shromáždění ČGS se konalo 4. září 2018 v průběhu 24. sjezdu ČGS a 17. kongresu SGS v Bratislavě. Mělo za cíl zhodnotit práci jednotlivých orgánů ČGS a zvolit jejich nové složení.

V úvodním slově prezident ČGS prof. Janský seznámil plénium s výroční zprávou za období 2014–2018, ve které shrnul stanovené cíle ČGS, dosažené výsledky, ale i úkoly, které se nepodařilo naplnit.

Dále poděkoval za mírný nárůst registrovaných členů ČGS, ale zdůraznil problém velkého počtu neplatících členů. Ve svém vystoupení také ocenil vynikající vedení časopisů *Geografie* a *Geografické rozhledy*, lepší medializaci jednotlivých geografických problémů a výraznější prosazení geografie jako oboru ve veřejném prostoru.

V rámci zprávy o hospodaření seznámil doc. Čermák, hospodář ČGS, přítomné se stavem hospodaření. Zdůraznil, že přehled příjmů a výdajů je v účetním období vyrovnaný, ale v samotném průběhu roku je velmi rozkolísaný. Příjmy jsou tvořeny především členskými příspěvky, příspěvky kolektivních členů a dotacemi Rady vědeckých společností (RVS) na vydavatelskou činnost. Výdaje jsou čerpány především na ediční činnost ČGS a dotace RVS kryje cca 50 % nákladů. V závěru

zdůraznil nutnost zlepšení platební morálky členů a poděkoval stejně jako prezident za příspěvky kolektivních členů.

Zprávu předsedy revizního výboru doc. Kirchnera přečetl dr. Perlín. Revizní komise konstatovala, že hospodaření ČGS je vedeno korektně a transparentně a revizní komise nemá další připomínky. Všechny tyto zprávy schválilo Valné shromáždění ČGS.

Významným bodem jednání Valného shromáždění byla volba čestných členů ČGS. Na základě diskuze v rámci jednotlivých poboček HV ČGS doporučil VS ČGS jmenovat čestnými členy společnosti sedm významných osobností české geografie. Valné shromáždění se seznámilo s jednotlivými návrhy a udělilo čestné členství v České geografické společnosti těmto osobnostem:

prof. RNDr. Bohumír Janský CSc.,	za mimořádnou propagaci české geografie
Alena a Jaroslav Klempířovi,	za mezinárodní aktivity
doc. RNDr. Leoš Jeleček, CSc.,	za rozvoj historické geografie a environmentálních dějin
Ing. Radan Květ, CSc.,	za dlouholetou práci v oboru environmentální historie a historická geografie
prof. Dr. hab. Andrzej Kowalczyk,	za přínos pro rozvoj středoevropských geografí
prof. RNDr. Vladimír Ira, CSc.,	za přínos pro rozvoj středoevropských geografí
RNDr. Vladimír Herber, CSc.,	za dlouholeté vedení sekce fyzické geografie a za aktivity v oblasti geografického vzdělávání.

Valné shromáždění uložilo HV ČGS, aby připravil podklady a podal prezidentu republiky návrh na udělení Medaile Za zásluhy v oblasti vědy prof. RNDr. Bohumíru Janskému, CSc. u příležitosti řádového dne 28. října 2019.

Valné shromáždění dále projednalo návrh na změnu stanov ČGS. V rámci návrhu byli do článku 22, kde jsou vyjmenováni členové Hlavního výboru ex offio, kromě šéfredaktora časopisu Geografie doplněni i šéfredaktoři dalších časopisů ČGS a ediční řady Geografica.

Na základě návrhu z pléna pak Valné shromáždění doporučilo přejmenovat ve stanovách vrcholné setkání geografů z dosud užívaného pojmu „sjezd“ na modernější pojem „kongres“.

Zprávu Národního geografického komitétu (NGK) přednes prof. Siwek a zdůraznil, že NGK je od roku 2018 samostatnou sekcí ČGS a členy jsou všichni vedoucí pracovníci všech geografických pracovišť.

Valné shromáždění také souhlasilo se znovuoobnovením východočeské pobočky ČGS a pověřilo dr. Burdu, aby zajistil kroky k obnovení činnosti pobočky.

Zprávu o Zeměpisné olympiádě, účasti na mezinárodních soutěžích iGeo a IESO a výsledku soutěže SVP 2018 přednesl dr. J. Jelen. ZO má aktuálně stabilizovaný tým hlavních pořadatelů a do práce je zapojeno více geografických pracovišť.

Doc. Kraft představil nový design webu ČGS a seznámil přítomné s plány s možnostmi webové prezentace ČGS.

Valné shromáždění se dále soustředilo na volbu nových orgánů ČGS. V tajných volbách byli na doporučení HV ČGS zvoleni:

prezident:	Pavel Chromý
viceprezident:	
pro zahraniční vztahy	Tadeusz Siwek
pro komunikaci s pobočkami a sekcemi	Dana Fialová
vědecký tajemník:	Stanislav Kraft
hospodář:	Zdeněk Čermák
člen:	Jakub Petříček, zástupce EGEA
	Jakub Jelen, PřF UK, Praha
	Radek Durna, PdF MU, Brno

Dále jsou členy HV ČGS ze stanov:

Předsedové poboček ČGS:

Pražská-středočeská	Radim Perlín
Severočeská	Jan D. Bláha
Liberecká	Kamil Zágoršek
Západočeská	Jan Kopp
Jihočeská	Michal Vančura
Jihomoravská	Jaromír Kolejka
Středomoravská	Irena Smolová
Moravskoslezská	Veronika Kapustová

Předsedové sekcí ČGS:

Regionální geografie	Tomáš Havlíček
Socioekonomická geografie	Miroslav Marada
Fyzické geografie	—
Polární geografie	Michal Janouch
Sekce kartografie a GIS	Petr Kubíček
Sekce historické geografie a env. dějin	Zdeněk Kučera
Geografického vzdělávání	Dana Řezníčková
Aplikované geografie	Hynek Böhm
Národní geografický komitét	Vít Vilímek

Šéfredaktoři časopisů vydávaných ČGS a ediční řady Geographica:

Geografie	Dušan Drbohlav
Geografické rozhledy	—
Informace ČGS	Radim Perlín
Ediční řada Geographica	Petr Pavlínek

Do revizní komise ČGS byli navrženi a také VS ČGS zvoleni: Karel Kirchner, Marie Novotná a Miloš Fňukal.

Valné shromáždění schválilo všechna usnesení a vyslovilo poděkování organizátorům 24. sjezdu ČGS za velmi dobrou organizaci celého jednání. Na závěr jednání prof. Janský jako dosavadní prezident a doc. Chromý jako nově zvolený prezident ČGS poděkovali všem účastníkům a ukončili jednání Valného shromáždění ČGS.

Radim Perlín

20. ročník Zeměpisné olympiády je minulostí, 21. ročník právě startuje

V uplynulém školním roce proběhl jubilejní dvacátý ročník Zeměpisné olympiády. Tento ročník byl výjimečný nejen svým kulatým výročím, ale také několika změnami, které soutěž prodělala. Zadání testů pro jednotlivé kategorie (A–D) tvořil tým složený z odborníků napříč geografickými pracovišti celého Česka (Brno, České Budějovice, Praha, Ústí nad Labem) a zároveň došlo i ke změně na pozici hlavního organizačního garanta. Struktura soutěže zůstala zachována, soutěžící nejprve postupovali ze školních kol do okresních a krajských a následně pak do kola ústředního (to se koná pouze pro soutěžní kategorie C a D).

Ústřední (celostátní) kolo se již po šesté uskutečnilo na půdě geografické sekce Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy na pražském Albertově, ve dnech 23.–24. dubna 2018. Nad celou akcí převzali záštitu významné osobnosti, jako např. rektor Univerzity Karlovy prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA, radní hlavního města Prahy Ing. Mgr. Irena Ropková, prezident České geografické společnosti prof. RNDr. Bohumír Janský, CSc. či proděkan geografické sekce PřF UK doc. RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D.

První den probíhala terénní část, která se uskutečnila v Jílovém u Prahy. Po příjezdu soutěžící uvítal v prostorách zdejší radnice starosta města pan Pavel Pešek. Po úvodním představení města a předání upomínkových materiálů následovala krátká prohlídka radniční budovy a poté se již soutěžící pustili do plnění prvního úkolu, v rámci kterého měli navrhnout využití pro jednu zdejší opuštěnou budovu. Poté se přesunuli do areálu místní základní školy, kde probíhalo plnění dalších úloh, mezi které patřilo například vyměřování plochy střechy pomocí teodolitu, počítání objemu školního rybníčku či pozorování města a odhad vzdáleností ze střechy školy.

Základní škola v Jílovém u Prahy poskytla soutěžícím nejen ideální prostor pro realizaci terénních úkolů, ale i úkryt před náhlým vydatným deštěm. Po skončení terénních prací byl první soutěžní den zakončen prezentacemi o mezinárodních soutěžích od tutorů a účastníků z předchozích let.

Druhý den se těžiště olympiády přesunulo na Albertov, kde na soutěžící čekaly písemné i multimediální testy, práce s atlasem a v mezičasech také zajímavé přednášky o studiu geografie na středních či vysokých školách nebo prezentace institucí, ve kterých mohou geografové najít uplatnění. Zároveň probíhal ve spolupráci s Českou kartografickou společností 2. ročník doplňkové soutěže o nejlepší mapu na geografické téma, do kterého se zapojilo 17 soutěžících. Po celou dobu olympiády byl pro soutěžící i jejich pedagogický doprovod připraven bohatý doprovodný program (výstavy o historii Zeměpisné olympiády a 20 let ZO v Geografických rozhledech, odborné přednášky pro učitele či různé drobné soutěže nad rámec). Ústřední kolo zároveň podpořilo velké množství sponzorů, díky kterým si mohli všichni soutěžící odvézt množství upomínkových předmětů a na vítěze čekaly zajímavé a hodnotné ceny.

V kategorii C se tedy na stupních vítězů umístili:

1. místo: Matěj Pánek (Gymnázium Nad Alejí, Praha 6)
2. místo: Martin Mlečka (Základní škola T. G. Masaryka, Rajhrad)
3. místo: Martin Kaplánek (Gymnázium Žitavská, Česká Lípa)

V kategorii D zvítězili:

1. místo: Jakub Vojtěch Roule (Soukromé gymnázium ARCUS s. r. o., Praha 9)
2. místo: Lukáš Pulec (Gymnázium Cheb)
3. místo: Daniel Vašek (Gymnázium Žďár nad Sázavou)

Účastníci soustředění a letní geografické školy Zeměpisné olympiády na náměstí v Dobrušce.

Foto: Jakub Jelen.

Spolu s nimi reprezentoval Česko na Mezinárodní geografické olympiádě (iGEO) Jakub Strašlípka (Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec) a na Mezinárodní olympiádě věd o Zemi (IESO) bojovali o cenné kovy Vladan Víték (Gymnázium Olgy Havlové, Ostrava) a Václav Loučka (Gymnázium Nad Alejí, Praha 6). *(Více o mezinárodních olympiádách se dozvíte ve dvou následujících článcích, pozn. red.)*

Ještě před odjezdem na mezinárodní soutěže se ale reprezentační týmy a vítězové kategorie C setkali v polovině července na tradičním soustředění a letní geografické škole Zeměpisné olympiády. V letošním roce se ho poprvé zúčastnili i vítězové celostátního kola Geologické olympiády, kteří doplnili tým IESO. Tato akce probíhala v termínu od 12. do 15. července 2018, letos poprvé v Dobrušce (okres Rychnov nad Kněžnou), pod záštitou starosty města Ing. Petra Lžíčáře. Na účastníky čekaly úkoly přímo související s mezinárodními olympiádami (procházení modelových testů, terénní práce), dále odborné přednášky a v neposlední řadě také exkurze do místních institucí. Podívali se do muzea vojenské geografie, synagogy, rodného domu F. L. Věka či vystoupali na radniční věž. Zajímavou částí programu byla také návštěva Vojenského geografického a hydrometeorologického úřadu (VGHMÚŘ) generála Josefa Churavého. Soustředění se konalo pod vedením organizátorů Zeměpisné a Geologické olympiády a tutorů z geografické sekce Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy a katedry geografie Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity.

Za organizační tým

Jakub Jelen, hlavní organizační garant ZO

12th Earth Science Olympiad – z thajského Kanchanaburi si čeští studenti přivážejí řadu ocenění

Ve dnech 8.–17. srpna 2018 se v thajské provincii Kanchanaburi odehrál již 12. ročník Mezinárodní olympiády ve vědách o Zemi (IESO). Ze Zeměpisné olympiády na IESO postoupili Václav Loučka (Gymnázium Nad Alejí, Praha) a Vladan Víték (Gymnázium Olgy Havlové, Ostrava). Letošní rok byl prvním rokem spolupráce s Geologickou olympiádou, která vyslala do soutěže další dva studenty. Těmi byli Jakub Vácha (Gymnázium Soběslav) a Petr Vaněk (Gymnázium České Budějovice, Jírovcova 8). Všichni reprezentanti se před odletem zúčastnili výběrového soustředění v Dobrušce, kde společně s reprezentanty iGeo a vítězi kategorie C získávali zkušenosti z prací v terénu a další znalosti z geografie a geologie na odborných přednáškách, které pro ně připravili lektori soustředění.

Dějištěm olympiády se stal kampus Mahidol University Kanchanaburi ve městě Sai Yok. Studenti a mentoři pak byli ubytováni v několika prázdninových resortech na březích nedaleké řeky Kwae Noi. Uvítacího ceremoniálu se zúčastnila také

Účastníci Mezinárodní olympiády ve vědách o Zemi. Zleva Václav Loučka, Vladan Vítek, Petr Vaněk, Jakub Vácha a mentoři Filip Hulec, Rostislav Melichar. Foto: Filip Hulec.

thajská princezna Maha Chakri Sirindhorn. Kromě samotné soutěže se studenti zúčastnili také řady exkurzí – navštívili válečný památník Hellfire Pass Memorial, přehradu Srinakarin, dolomitový lom společnosti PANDS, jeskyni Krasae a svezli se vlakem po zbytku Železnice smrti ke známému mostu přes řeku Kwai (Kwae Yai). Kromě exkurzí měli pořadatelé pro studenty připraveny i další aktivity, například pozorování hvězd, které ale zhatilo počasí.

Celkem 143 studentů z 39 zemí světa se utkalo v individuální soutěži, která jako každý rok zahrnovala dva teoretické a čtyři praktické testy. Teoretické testy byly zaměřeny zejména na interakce mezi jednotlivými sférami Země. Celkový čas na jejich vypracování činil pět hodin. Studenti řešili otázky týkající se například znečišťování ovzduší v Bangkoku, glaciálů a změny klimatu v minulosti Země, stanovištních podmínek dvou druhů borovice v korsických horách nebo projevů geologické a geomorfologické aktivity na tělesech Sluneční soustavy. V praktických testech určovali různé druhy hornin či odhadovali jejich litologické podmínky. Také se zabývali znečištěním řeky, kdy v odebraných vzorcích zjišťovali obsah chloru. V konečných výsledcích byly teoretické testy hodnoceny se 70% vahou, na praktické testy zbyla 30% váha. IESO se ovšem nezaměřuje výhradně na individuální soutěže. Důležitou součástí olympiády, kterou se odlišuje od ostatních oborových olympiád, je i práce v mezinárodních týmech. *International*

Team Field Investigation (ITFI), je projekt, při kterém studenti v mezinárodních týmech pracují na vědeckém výzkumu. Musí získat data, zanalyzovat je a prezentovat výsledky své práce před porotou. Letos studenti pracovali na zajímavých lokalitách – například u vodopádu Sai Yok Noi, horkých pramenů Wang Krachae nebo na archeologickém nalezišti. Druhou týmovou soutěží je *Earth Science Project* (ESP), při kterém studenti musí vyhledat odborné informace k zadanému tématu a zpracovat je jako poster. Tématem letošního ESP byla subsidence v Bangkoku.

Naši studenti si z Thajska přivážejí řadu ocenění. V individuální soutěži získali hned tři bronzové medaile – Václav Loučka skončil na 58. místě, Jakub Vácha byl 60. a Petr Vaněk 61. Na medailová umístění dosáhli i v týmových soutěžích. Bronz získal tým Jakuba Váchy z ITFI a tým Petra Vaňka za ESP, ty nejcennější vavříny si přivezl tým Vladana Vítka, který získal zlato v obou soutěžích! Děkujeme všem našim soutěžícím za výbornou reprezentaci a věříme, že stejně dobře budeme reprezentovat Česko na 13. ročníku Mezinárodní olympiády ve vědách o Zemi v korejském Tegu.

Filip Hulec, Rostislav Melichar

Zpráva z Mezinárodní zeměpisné olympiády iGeo 2018 v Québecu

Patnáctý ročník International Geography Olympiad (iGeo 2018) proběhl v zázemí kampusu Université Laval v kanadském Québecu v termínu od 31. července do 6. srpna 2018.

Celkem se jej zúčastnilo 166 studentů zastupujících 43 národností světa (čtyři týmy de facto patří pod Čínu), nově letos poprvé tým pořadající země Kanady. Letošní ročník se tak po iGeo 2016 (Beijing, 45 národních týmů) stal druhým nejpočetněji zastoupeným co do počtu zúčastněných týmů.

Česko reprezentovali čtyři nejúspěšnější řešitelé kategorie D národního kola Zeměpisné olympiády, v abecedním pořadí jsou to: Lukáš Pulec (Gymnázium Cheb), Jakub Vojtěch Roule (Soukromé gymnázium ARCUS s. r. o., Praha), Jakub Strašlipka (Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec), Daniel Vašek (Gymnázium Žďár nad Sázavou). Českou výpravu vedla dvojice členů organizačního týmu Zeměpisné olympiády Hana Svobodová a Radek Durna (Masarykova univerzita, Brno).

Studenti středních škol změřili své síly v mnoha dílčích oborech geografie, zastoupených tradičně ve třech disciplínách, kterými jsou: 1) písemná práce, 2) práce v terénu a 3) multimediální test. Pro lepší pochopení situace, ve které se ocitají studenti reprezentující jednotlivé vzdělávací systémy, je dobré se s podobou těchto dílčích disciplín alespoň stručně seznámit.

Záměrně označujeme první část jako písemnou práci, jelikož doslovný překlad oficiálního termínu *written response test* (WRT) plně nevystihuje podstatu této

Český národní tým v kampusu Université Laval, Québec. Zleva: H. Svobodová, J. Strašlipka, L. Pulec, D. Vašek, J. V. Roule a R. Durna. Foto: R. Durna.

disciplíny. Nejde o žádné testování znalostí, fakta a data jsou studentům nabídnuta v textové a obrazové příloze. V otevřených úlohách je pak pro dosažení úspěšného hodnocení nutné prokázat vysokou úroveň např. následujících dovedností: práce s různými zdroji dat (mapy, fotografie, tabulky, diagramy, modely aj.), informační gramotnost, kritické myšlení, analýza, syntéza, tvorba vlastních datových výstupů (mapa, diagram), hodnocení, srovnávání, argumentace pro/proti a další. Rovnoměrně byla i letos zastoupena témata z fyzické geografie (pohyby ledovců a glaciální tvary reliéfu, říční sítě a fluvialní tvary reliéfu, vliv antropogenní činnosti na biodiverzitu korálových útesů) a humánní geografie (problematika Airbnb, šíření viru Ebola, populační růst v různých regionech světa).

Práce v terénu (*fieldwork*, FW) se skládá z přímé práce v terénu (pozorování, mapování, hodnocení určitého problému) a následné analýzy výsledků následující den již v učebně. Ústředním tématem práce v terénu se letos stala problematika cestovního ruchu, a to konkrétně ve městě Baie-Saint-Paul.

Závěrečnou částí bodovaných částí soutěže je tzv. multimediální test (MMT), který studenti vyplňovali na počítačích. Přestože jsou MMT nabízeny čtyři varianty odpovědí, z nichž vždy pouze jedna je správná, nelze hovořit o testování znalostí. Zadání úlohy často obsahuje rozličné datové zdroje (mapy, diagramy, schémata apod.), které je nejprve nutné v omezeném čase efektivně analyzovat

a poté syntézou získaných informací rozhodnout o výběru správné odpovědi. Výhodou MMT je především možnost zapojení interaktivních a dynamických prvků (animace jevů, sledování vývoje určitého parametru v čase apod.), jejichž řešení opět procvičuje zapojení vyšších kognitivních funkcí a cílí rozvoj nejnáročnějších výchovně-vzdělávacích cílů.

WRT, FW a MMT tedy na příkladu velmi aktuálních geografických témat testují celou sadu dovedností nutných pro efektivní rozhodování (na úrovni studijní, pracovní, občanské, politické aj.), které budou v nastupujících dekáдах 21. století velmi pravděpodobně dále posilovat na významu. Zde spatřujeme obrovský potenciál geografie rozvíjet (v akademické, mediální i politické sféře tak často zmiňované) kritické myšlení. Toto se někdy rozchází s pojetím tuzemského školního zeměpisu, jehož podstatnou náplní je často regionální geografie světa, kterou zde však čeští studenti vůbec nevyužijí.

I proto se organizátoři domácí Zeměpisné olympiády Česko snaží koncipovat komplexní úlohy, vystavěné na aktuálních problémech, vyžadující zpracování informací z různých zdrojů, zkrátka takové, které se snaží rozvíjet vyšší kognitivní a afektivní domény učení. Nutno podotknout, že tato snaha jim (nám) bývá občas vyčítána ze stran některých učitelů zeměpisu, jejichž představy o podobě Zeměpisné olympiády zůstávají i přes „společenský hlad“ po rozvoji kritického myšlení často právě u faktografické vědomostní soutěže z regionální geografie. Přitom jsme dnes a denně svědky jevů, jako jsou geopolitické mocenské hry, konflikty, narůstající problematika s udržitelností lidských aktivit (nejen) v krajině, environmentální problémy, migrace a mnohých dalších.

Ani letos nezůstal český tým bez medaile, na bronzovou dosáhl svým 85. místem ze 166 soutěžících Daniel Vašek (Gymnázium Žďár nad Sázavou). Jakuba Strašlipku (Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec, bronzového medailistu z iGeo 2017 Belgrade) dělilo od bronzové medaile pouhých pět příček, umístil se na 92. místě. Lukáš Pulec (Gymnázium Cheb) dosáhl na 116. pozici a Jakub Vojtěch Roule (Soukromé gymnázium ARCUS s.r.o., Praha) skončil na 135. místě.

Z pohledu hodnocení dílčích částí si čeští studenti nejlépe vedli v MMT, kde obsadili 26., 40., 70. a 79. místo. V předchozích letech silná disciplína FW letos českému týmu mnoho bodů nevynesla (72., 92., 125. a 146. místo). V písemné práci (WRT) se pak naši studenti umístili na 100., 106., 113. a 127. místě.

Zlaté medaile již skoro tradičně posbírali studenti z Číny (Beijing 3 a Taipei 1), Rumunska (3), Polska (2), USA (2) Německa (1), Maďarska (1), Litvy (1), Ruska (1) a Singapuru (1). Zástupci těchto národů pak často doplnili stupínky medailistů i o stříbrné a bronzové umístění.

Studenti však svou zemi nereprezentují pouze na soutěžní části programu. Jednak po celou dobu olympiády navazují mladí lidé se zálibou v geografii kontakty napříč různými kulturami a přirozená zvědavost jim umožňuje v konverzaci poznávat odlišné (případně srovnávat podobné) kontexty kulturní, společenské,

politické, geografické apod. nabízené zde z velmi pestré palety národů. Nezřídka se téma hovoru stočí na vzdělávací systém jednotlivých zemí (ano, nejen mezi vedoucími, ale i mezi samotnými studenty!), jelikož mladé olympioniky přirozeně zajímá forma i obsah geografické přípravy, kterou podstupují jejich vrstevníci.

Jednou z hlavních kulturních událostí doprovodného programu je pak posterová sekce, při které národní týmy prezentují na společném tématu svou zemi. Letos tímto tématem byla *Voda v krajině a způsoby hospodaření s vodou* (naši studenti představili tradici rybníkářství v regionu Třeboňsko). Kolegové geografové z Prahy a Ústí nad Labem, kteří měli možnost se posterové sekce (coby doprovodné části programu konference IGU CGE) zúčastnit jistě potvrdí, že atmosféra v sále, kde mladí lidé sdílející nadšení pro nejrůznější obory geografie zaníceně a hrdě prezentují své vysílající země, je dech beroucí.

Kanadané se za daných podmínek (malé zkušenosti s iGeo – Kanada dosud neměla svůj soutěžní tým, a tím pádem chyběly i určité zkušenosti s organizací; institucionální heterogenita organizačního týmu v měřítku (rozlohou) druhého největšího státu světa, kdy obě předsedkyně organizační komise nepořádaly soutěž na domácím pracovišti, což měla v mnoha ohledech vliv na chod administrativních a provozních záležitostí soutěže) zhostili organizace olympiády se ctí a mnohé nevyhnutelné změny v programu dokázali operativně řešit. Poněkud rozpačitěji však působila např. logistika na celodenní exkurzi do přírody, která se konala den před slavnostním vyhlášením výsledků a ukončením olympiády. Český tým tak s mnohými dalšími, vinou neovladnuté navigace, strávil velkou část odpoledne na sedadlech školního autobusu. Alespoň skrze jeho okna jsme mohli pozorovat krásy chráněné oblasti v okolí Forêt Montmerency. Čekání na závěrečný akustický koncert na jezeře se také protáhlo z jedné na téměř tři hodiny, silně relaxační zážitek pod hvězdným nebem však den nakonec pro některé účastníky zachránil.

Předchozí exkurze po historickém centru Québecu (města) se vydařila mnohem lépe. Na její přípravě a průběhu se podíleli i studenti geografie z hostitelské University of Laval, kteří měli na několika lokalitách připravený historický výklad s přesahem do geografie. Olympionici na začátku exkurze obdrželi mapu s vyznačenými zastávkami a cestu ulicemi Québecu si dále hledali sami.

Po skončení soutěžní části olympiády bývá tradičně pro zájemce připravena exkurze po pořadatelské zemi (zde šlo o provincii Québec). Té se účastní již podstatně méně národních týmů, jelikož poplatek si někteří účastníci včetně českého týmu hradí z vlastních zdrojů.

V průběhu okružní exkurze provincií jsme navštívili mimo jiné vesnici lidu Innu na břehu jezera Saint Jean, vodopády (72 m) na řece Quitichouan u opuštěného průmyslového městečka Val-Jalbert, nejjižněji položený fjord na světě v údolí řeky Saguenay, glaciální duny u Tadoussacu. Pozorovali jsme kytovce v estuáru Sv. Vavřince a viditelné projevy slapových jevů na pobřeží. Navštívili jsme Irský národní památník na ostrově Grosse Île, kde po vypuknutí hladomoru v Irsku

(1845) zachytávali ostražití québečané lodě přeplněné nemocnými uprchlíky a kde zavírali do karantény osoby nakažené přenosnými chorobami. Exkurzi jsme zakončili opět v Québecu, odkud jsme následující den podnikli náročný let přes Toronto do Prahy.

Radek Durna, Hana Svobodová